

VÄLJAKUTSE: ÜHILDADA TÖÖTAMIST JA PUUDEGA LAPSE KASVATAMIST

Autor: KÜLLI URB

Euroopa Sotsiaalfondi toel aitab Tallinna Puuetega Inimeste Koda läbi grupinõustamiste ja eneseabigruppide puuetega laste vanematel paremini elus hakkama saada- säilitada või leida tööd, tulla toime väljakutsega olla puudega lapse vanem ja sealjuures mitte unustada enda vajadusi.

Miks on puudega laste pered riskirühmaks tööturul, milles seisneb see risk?

Maria: Puudega laps jääb tihti väikelapse tasandile, teda ei saa jätta üksi, nagu haige väikelaps, kes vajab pidevat hoolt ja tähelepanu. Tuleb palju käia rehabilitatsioonil, igasugustel protseduuridel haiglas ning seetõttu tuleb tihti puududa töölt. Kui töötasin õena, olin tihti öösel tööl, siis hoolitses lapse eest isa või vanaema. Õe töö võimaldas vahetustega töötamist, siis sain vahetada nii, et olin näiteks kaks nädalat Haapsalus rehabilitatsioonis. Aga kui oli vaja sellist tööaja graafikut, et saaksin lahkuda kell 16, kuna lapse buss saabub kell 16.30, siis oli sellist kokkulepet võimatu saavutada. Pidin iga kord rääkima teistega läbi ja juurde maksma, et õigel ajal ära joosta, sest bussijuht ei oota, millal mina tulen. Tihti jooksin nii, et hing väljas, et õigel ajal jõuda last bussilt vastu võtma. Väga närvesööv, olin väga stressis. Hiljem tegin kaks aastat kodutööd, aga see töö ei vastanud minu professionile.

Varje: Olen sunnitud töötama osalise koormusega, sest poja koolis ja päevakeskuses viibimise aeg ei võimalda võtta täiskoormust. Jooksujalu tööle ning jooksuajalu töölt koju, et võtta invabussilt vastu poeg. Siis jagan teistele pereliikmetele ostunimekirjad ning ise keskendun pojale.

Evelin: Mina ei ole tööl veel käinud pärast poja sündi, aga kavatsen minna. Minu tööaeg saab olema rangelt kella 8 – 17. Muret teeb, et kes hakkab pojaga käima rehabilitatsioonis, mis toimub päevasel ajal. Samas

rehabilitatsioon on väga vajalik talle just nüüd, väiksena, see annab kõige paremaid tulemusi, kuna kallid operatsioonid, mis tehtud, muutuvad siis mõttetuks.

See vaba päev, mida riik võimaldab ühes kuus, on abiks ja kavatsen seda kindlasti kasutada, aga hea oleks, kui saaks seda kasutada korraga- 12 töövaba päeva võimaldaks paremini seda kasutada. **Varje:** Minu tööandja soovib, et ma juba detsembris teeksin kuupäevaliselt graafiku, millal seda päeva võtan ning seetõttu pean tegema graafiku umbkaudse, mitte vajadusest lähtuva.

Kust saite teada Tallinna Puuetega Inimeste Koja projektist?

Evelin: Olen TPIK meililistis ja kuulun ka Liikumispuuetega Laste Tugiühingusse.

Maria: Mina samadest allikatest.

Varje: Sain teate mailiga Kào päevakeskusest.

Olete juba 10 korda projekti raames kohtunud, mida olete grupinõustamistelt saanud?

Evelin: Olin enne väga ummikus igas mõttes. Olen saanud nõustamisgrupist ja ka eneseabigrupist tohutult toetust. Mõistsin, et ma ei ole ainuke, kellel on sarnased probleemid. Puue ei ole midagi erilist ja haruldast, selliseid inimesi on palju. Olen saanud analüüsida olukorda ja enda sisse vaadanud. Nüüd tunnen, et asjad hakkavad tasapisi lahenema. Olin palju unustanud selle viie aasta jooksul, kui olin lastega kodus.

Varje: Olen nõustamistel saanud palju rääkida- pole aastaid nii palju rääkinud. Olen saanud analüüsida minu olukorda. Nüüd ei lähe ma kohe emotsionaalseks iga asja peale. Nõustamisgrupp sattus just meie pere keerulisele ajale, kui hakkasin poega harjutama intervallhoiuga, mis pole kerge ei talle ega mulle.

Maria: Mulle oli oluline õppida kirjutama korralikku CV-d ning kaaskirja.

Varje: Näitasin ka kodus mehele oma kirjutatud CV-d ja kaaskirja ning ta leidis ka sealt uut, mida õppida. Nii et kahekordne kasu.

Kui suur oht on perel, kus kasvab puudega laps, sattuda vaesusse?

Maria: See oht on väga suur. Väikelaps kasvab ruttu ja iseseisvub. Puudega laps tihtipeale ei iseseisvu kunagi ja vajab palju hooldamist. Arengupuudega last ei või hetkekski üksi jätta. Tihti on puudega laste emad haritud ja võiksid riigile palju anda. Kui olla ainult hooldaja, muutud närviliseks ja veidi totakaks ning ei tea, mis maailmas toimub. Selline olukord ei tee ka lapsele head. Selline vaene, närviline, kurnatud ema pole hea ema ega abikaasa. Kui puudega lapsega tegeleb keegi kena tädi või isegi onu, siis laps kohe pingutab ja püüab olla iseseisvam. Tööl püsimine on väga tähtis, aga risk kaotada tööd on suur. Arusaa- dav, et töödandja valib inimese, kellel pole vaja käia lapsega rehabilitatsioonis ja haiguse pärast puududa. Vaja oleks väga paindlikku tööaega ja ka toetavaid teenuseid. Väga olulised on korralikud abivahendid liikumispuuetega lastele, aga need on väga kallid. Kui sa saad ainult osalise tööajaga tööl käia või ei saa üldse, siis pole ka millegi eest maksta ja laps kannatab.

Kes peaks puudega laste ja nende perede eest seisma?

Maria: Käisin kunagi Tallinna Linnavolikogus, kui linn otsustas likvideerida Mustamäel erivajadustega laste kooli ja viia puudega lapsed kokku teise kooliga Lasnamäele. Mustamäe kool oli aastate jooksul teinud väga head tööd puuetega lastega, see oli aastate töö tulemus, sinna oli kogunenud teadmine ja oskused, kuidas nende lastega töötada. Haridusameti poolt põhjendati, et halduskulud liiga suured. Nüüd märkas, et selles majas tegutseb Haridusameti nõustamiskeskus ja suur osa majast seisab tühjana. Kas siis ei oleks võinud maja jagada ning oleksid ka kulud väiksemad? Selline suhtumine teeb kurvaks.

Evelin: Eks ikka riik ja kohalik omavalitsus koostöös puuetega inimeste esindusorganisatsioonidega. Suured omavalitsused ehk saavad teenuste osutamiseks kuidagi hakkama, aga väiksed vallad on selgelt raskustes. Riik võiks siin solidaarne olla, näiteks vallas, kus elab selline pere, võiks vald abi osutada teatud ulatuses ja siis riik ka teatud määral, et pere hoolduskoormus oleks talutav ja pere ei põleks läbi.

Kuidas edasi?

Evelin: Lähen tööle ja püüan samal ajal võimalikult tulemuslikult tegeleda poja rehabilitatsiooniga, et ta saaks tulevikus võimalikult enda võimetele vastava hariduse. Esimesed väljakutsed ongi, et kuidas ta kohaneb

lasteaias ja kuidas lasteaed kohaneb temaga. See on psühholoogiline väljakutse.

Varje: Sain aru, et vajan konkreetset abi, st vajan inimest, kes tegeleks minu pojaga, et saaksin paremini hakkama tööeluga ning ma veidigi taastuda saaksin. See võiks olla isiklik abistaja, tugiisik või koduabiline. Miks ei saa kasutada sotsiaalseid töökohti puuega inimeste isiklike abistajatena? Kelle otsustada see on?

Maria: Mind pani väga mõtlema jutt nn varjatud tööpuudusest. Puudega laste vanemad ei saa piisavalt oma vaimset potentsiaali kasutada ja peavad leppima tööga, mis ei vasta nende väljaõppele ja ambitsioonidele. Tahaksin teha tööd, mis vastaks minu koolitustasemele, kuid selleks vajan toimivaid teenuseid oma lapsele ja perele.

Milline on teie sõnum puuetega laste vanematele?

Varje: Tahaksin südamele panna just noorematele vanematele- ärge kannatage abi küsimisega viimase piirini, kui olete juba täiesti läbi põlenud. Mõelge ka enda vajadustele! Ma pean, olen kohustatud, küll ma jõuan... See võib lõppeda kogu perele kurvalt. Mina mõtlesin ka kogu aeg, et küll ma saan kuidagi hak- kama. Mis on sellise elu kvaliteet? Tulge kasvõi kursustele- õlatunne, teadmised, eneseanalüüsi võimalus, kõigest sellest on palju abi.

Euroopa Sotsiaalfondi poolt rahastatav Tallinna Puuetega Inimeste Koja projekt “Tööotsija tööriistakast – abiks puudega inimesele ja puudega lapse vanemale” raames saavad puuetega laste vanemad individuaalset psühholoogilist ja sotsiaalnõustamist, osaleda eneseabigrupis ja grupinõustamisel.

Osalemissoovist teatage e-mailile: kylli@tallinnakoda või tel. 55672585, 656 4048.

Kojaline nr 3, 2010